

Az adó- és járulékfizetés korlátai

A magyar mezőgazdaságban több mint 300 ezer őstermelő tevékenykedett 2017-ben kiváltott őstermelői igazolvánnyal. Közülük csak 158 ezer bevétele haladta meg a 600 ezer forintot és készített adóbevallást. Már ebből is látszik, hogy az őstermelők jelentős részének gazdasági teljesítménye igen csekély. Igaz ez az adóbevallást benyújtó őstermelőkre is, akiknek több mint felét az éves szinten legfeljebb 4 millió forint bevételt realizáltak tettek ki, további 27 százalékát pedig a 4-8 millió forint bevétellel rendelkezők. De vajon a valóságban is ennyire elaprózott az ágazat? A választ nem tudjuk biztosan, de azt igen, hogy az őstermelői adózás szabályai, a bevételi értékhatárok és az azokhoz kötött adó- és járulékfizetési kötelezettségek nagy szerepet játszanak abban, hogy a bevallott teljesítmények szétforgácsoltak.

Az őstermelői adózást az 1990-es években úgy alkották meg, hogy az akkori gazdálkodási feltételek mellett a lehető legjobban segítse, támogassa a mezőgazdasággal foglalkozók helyzetét. Az azóta eltelt lassan harminc évben azonban megváltoztak a gazdálkodási feltételek, a gazdasági környezet alapvetően átalakult, amihez az őstermelői adózás szabályai csak részben igazodtak.

A közös őstermelői igazolvány önmagában egyfelől a teljesítmény felosztására készített, mert az adózóknak bevallásukban a közösen elért összes bevételnek, illetőleg az összes költségnek a családtagok számával elosztott hányadát kell feltüntetniük. Őstermelő csak 16. életévét betöltött személy lehet, családi gazdaságnak azonban kiskorúak is tagjai lehetnek, akik figyelembevételre a felosztásnál az elaprózás irányába hat.

Másfelől az őstermelői adózás rendszerében jelentős adózási előnyök kap-

csolódnak egyes bevételi határokhoz. Ha a gazdálkodók ezeket túllépik, akár csak minimális mértékben is, komoly adózási hátrányba kerülnek. Ilyen a 8 millió forintos értékhatár. Ezt meghaladó éves bevétel esetén a tételes költségelszámoló őstermelő már nem érvényesítheti a számla nélküli 40 százalékos költséghányadot, vagyis adóalapja rögtön legalább 3,2 millió forinttal emelkedik, amennyiben arról nem tud számlát felmutatni. A 3,2 millió forint adóvonzata 15 százalékos adókulcs mellett 480 ezer forint, ami jelentős többletbevitelt jelent. Ez az összeg a támogatások függvényében – amelyeket a 8 millió forintos értékhatárnak való megfelelésnél nem kell figyelembe venni, de az adóalapba beszámítanak – ennél magasabb is lehet. Közös őstermelői igazolvány alkalmazásakor – mivel a bevételt egyenlő összegben kell felosztani – az említett többletbevitel és valamennyi családtagnál, vagyis többszörösen jelentkeznek.

A 8 millió forint a járulékfizetésben is nevezetes értékhatár. Annál kevesebb bevétel esetén a tételes költségelszámoló őstermelő a bevétel 5 százaléka után fizeti meg a 14 százalék (2017-ben még) EHO-t és a bevétel 20 százaléka után a 14 százalékos természetbeni egészségbiztosítási és nyugdíjjárulékot, míg 8 millió forint feletti bevétel esetén a minimálbér a járulékalap, ami után 19,5 százalék szociális hozzájárulási adót és 17 százalék természetbeni, illetve pénzügyi egészségbiztosítási és nyugdíjjárulékot kell leróni. A 2019. évi körülmények között mindez azt jelenti, hogy 8 millió forint alatt alacsonyabb bevételi szint esetén alacsonyabb járulékalap után kevesebb százalékot és összegben is kevesebbet kell fizetni. Azonban 2016-ban például 7,9 millió forint bevétel esetén

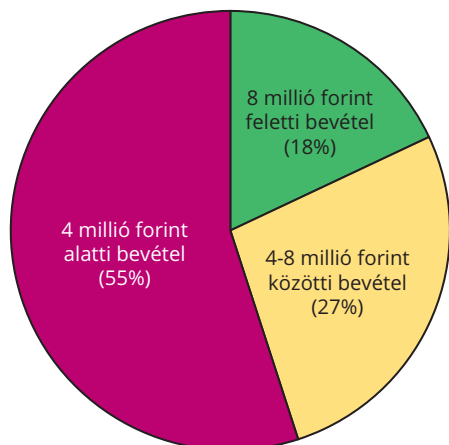
a 20 százalékos járulékalap meghaladta az akkori minimálbért. Hasonló torzítást vihetnek a rendszerbe a támogatások, amelyeket a bevételi határoknál nem kell figyelembe venni, de a járulékalapnál igen. Vagyis könnyen előfordulhat, hogy 8 millió forint alatti bevétel mellett magasabb a járulékalap, mint afelett, amikor a minimálbér a járulékalap.

Az őstermelők törekvése a bevételi határoknak való megfelelésre a nemleges nyilatkozattételhez tartozó 4 millió forintos értékhatár esetében is fennáll, azzal az eltéréssel, hogy a nyomás a 4 millió forintos értékhatár át nem lépésére kevésbé erős, mivel annál magasabb bevétel esetén a 8 millió forintos értékhatár még kedvezményes adózást kínál.

Mindez a búzatermesztés példáján, az AKI 2016. és 2017. évi, valós ágazati költség-jövedelem adatainak felhasználásával konkrét adóteher-mutatókkal is kimutatható. Az adó- és járulékteher 4 millió forintos (támogatás nélkül számított) mezőgazdasági bevétel mellett 2016-ban és 2017-ben is az összes bevétel 3,4 százalékát tette ki, ami teljes egészében járulékteher, figyelembe véve, hogy az őstermelő nemleges nyilatkozatával adófizetési kötelezettség nem keletkezik.

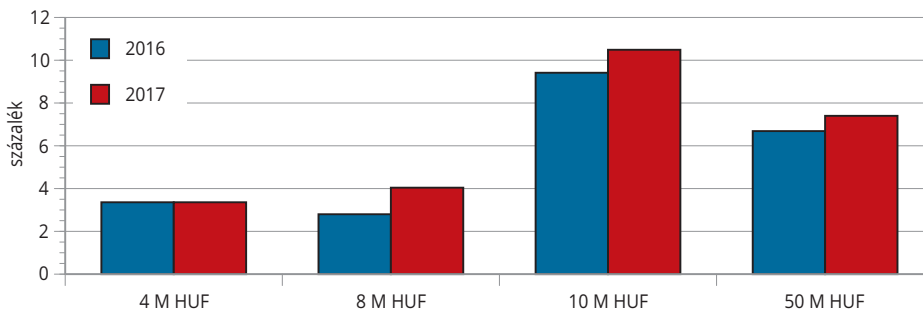
Nyolcmillió forintos bevétel és 40 százalékos költséghányad esetén 2016-ban a bevételek 2,8, 2017-ben 3,5 százalékát tették ki a fizetendő adók és járulékok. A két év közötti különbség oka, hogy a 2017. év eredménye még a 40 százalékos költséghányad levonása után is nyereségesnek bizonyult, amely után keletkezett – a járulékfizetési kötelezettség mellett – adófizetési kötelezettség is, míg a 2016. év veszteséges volt, így csak járulékfizetési kötelezettség keletkezett.

Őstermelők számának megoszlása a bevétel nagysága szerint

Forrás: NAV-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az adó- és járulékfizetési kötelezettség alakulása a bevétel százalékában a búzatermesztésben tételes költségelszámolás esetén

Forrás: Az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán készült számítások

Amennyiben a mezőgazdasági bevételek meghaladták a 8 millió forintot, már adózhatott kedvezményesen a gazdálkodó. A költségvetési terhek erősen megnövekedtek, azok nagysága a 2016. évi adatok alapján 9,4, a 2017. évi adatok alapján 10,5 százalékát tették ki a támogatásokkal növelt összes bevételnek. A terhek növekedése elsősorban az adófizetési kötelezettségből származott, a 10 millió forintos értékhatárhoz 2017-ben több mint háromszor akkora adóteher tartozott, mint a 8 millió forintos értékhatárhoz,

miközben a járulékteher a nagyobb jövedelemszintnél bizonyult alacsonyabbnak. Ez azzal magyarázható, hogy a 8 millió forintos értékhatár felett a minimálbér képezi a járulék alapját, aminek éves összege 2017-ben alacsonyabb volt, mint a 8 millió forint bevétel és a támogatások összege.

A 8 millió forintos bevételi értékhatár átlépése után tehát a költségvetési terhek ugrásszerűen megemelkednek, majd azt követően, a bevételek további emelkedésével a terhek relatíve csökkennek. Ez

megint csak a járulékfizetés szabályaival magyarázható. Az adók százalékos mértéke változatlan, miközben a járulékalap továbbra is az éves minimálbér, és az az után fizetendő járuléknak a bevételhez viszonyított relatív nagysága egyre kisebb.

Összességében látható, hogy amennyiben a gazdálkodó mezőgazdasági bevételei meghaladják a 8 millió forintos értékhatárt, akkor a kedvezmények elvesztése miatt a többszörösére, a búza példájában három-négyszeresére nő az elvonás mértéke. A termelők ezért igyekeznek ezt a határt nem átlépni. Üzemméret szempontjából a 4 millió forintos értékhatár különösen, de a 8 millió forintos bevételi értékhatár is alacsonynak számít. A bevételi limitnek való megfelelés szinte valamennyi mezőgazdasági ágazatban problémát jelent, mivel a bővített újratermelés gazdaságos üzemmérete ennél nagyobb, vagyis az adóoptimalizálási szempontok visszafoghatják a növekedést, illetve a fejlődést.

**Kemény Gábor,
Lámfalusi Ibolya,
Péter Krisztina**

AKI

Nincs tartalék tőke

Felmerült az adórendszer átalakítása az őstermelők kapcsán. A jogalkotók eleinte azt tervezték, hogy megszűnne az őstermelői igazolvány, és helyette családi cégeket lehetne létrehozni, amelyek 100 millió forint árbevételig adómentesek. Az elképzelés „húsba vágó”, főként az egyszemélyes őstermelők számára, továbbá a kisgazdálkodóknak. A gazdák véleményét megismerve kiderült, hogy nem mindegyik változtatás megvalósulása volna praktikus, például az őstermelői igazolvány megszüntetése. Információink szerint a rendelet még nem készült el, és az is függőben van, hogy megszüntetik-e az őstermelői igazolványt. Ezt a tevékenységet jelenleg egy plasztikkártya igazolja, aminek 2 ezer forint az éves díja. A Nemzeti Agrárgazdasági Kamaránál nem tudnak róla, hogy az őstermelői igazolvány megszűnne, sőt a falugazdászok országsszerte folyamatosan regisztrálnak őstermelői igazolványokat, mivel bizonyos kifizetések – például a földalapú támogatás – másként nem teljesíthetők.

A hírek szerint elsősorban őstermelői adóreformról van szó, de még az sem derült ki, hogy az adóhivatal számára miért nem előnyös az őstermelői státusz.

A megkérdezett adózási szakértő szerint az őstermelőkkel kapcsolatos kezdeményezés jogos, a mezőgazdasági tevékenység „helyzetbe hozása” adminisztratív és adózási szempontból szükségszerű, és

ennek előkészítésében részt vesz a NAK is. A témáról *Ruszin Zsolt*tal, a Magyar Könyvelők Országos Egyesületének alelnökével beszélgettünk.

Mikor merült fel először az a gondolat, hogy átalakítják az őstermelői adórendszert? Esetleg voltak olyan hiányosságok, amelyeket orvosolni kellett? Nekem úgy tűnik, mintha egybemosnák a két kate-

góriát: azokat, akik kis árbevételű termelnek, és azokat, akiknek tényleg 100 millió forint az árbevétele.

– A mezőgazdasági termelés az ország alapja. Más uniós államok „agyontámogatják” a minőségi mezőgazdasági termelést. Az őstermelőkre ehhez alapvető szükség van. Amikor az őstermelői kör egy család, akkor az egész családot segíteni kell, hogy

→ érdemben tudjon gazdálkodni, hiszen a család a leghatékonyabb gazdasági egység.

Egy családi gazdaság alapvetően csak mezőgazdaság termelést tud végezni, kereskedelmi tevékenységet nem tud folytatni. Az adóhatóság egy évtizede folyamatosan vizsgálja, hogy az őstermelők lehetőleg ne kereskedjenek, mivel a kereskedőket más szabályok kötik, mint az őstermelőket. A „háztól tejet” azonban saját termék eladása, ami mégsem számít kereskedelmi tevékenységnek.

A lényeg az, hogy csak saját termelésű terméket lehessen értékesíteni. Az lenne a cél, hogyha az őstermelők megkapnak egy ilyen családi gazdálkodáshoz kötött kedvezménykört, akkor azt ne kereskedésre használják. A kedvezményes feltételek a saját áru-előállítását kell hogy támogassák, nem a vásárlást és továbbértékesítést.

Mindenképpen meg kell tartani az őstermelői státuszt. A kistermelői adómentesség határát célszerű volna a jelenlegi 8 millióról 12 millió forintra emelni, és közben a családi vállalkozásra vonatkozó szabályokat kell tovább „áramvonalasítani”. A jogalkotóknak észlelniük kell, hogy az egyszemélyes családi gazdaság fogalmát is létre kell hozni, mert így társasági forma – például egyszemélyes korlátolt felelősségű társaság – alapítása nélkül is előre tudnának lépni az őstermelők.

Egyéni vagy szűk körű családi vállalkozásban – véleményem szerint – 100 millió forint alatt elég lenne csak a bevételek figyelése, és 100 millió forint fölött sávosan lehetne „bekapcsolni” az adót, például 100 millió forintonként egyharmados aránnyal. Így a 100-200 millió forint közötti rész adóterhelése az szja-kulcs egyharmada lenne, vagyis jelenleg 5 százalék. Így a családi vállalkozás 400 millió forint esetén érné el az szja jelenleg 15 százalékos szintjét mint átalányadót.

Természetesen lehessen továbbra is választani a tételes költségelszámolást, és lehessen a tényleges jövedelem után adózni. Átalányadózás esetén a bevételbe nem számítanának bele a földalapú, a fejlesztési célú és a költségek fedezésére kapott támogatások, valamint a kártérítések.

A jövedelem mentesítése a szociális hozzájárulási adó alól, vagy a minimálbér duplájának mint felső határnak a bevezetése nagyot lendítene az őstermelői és a mezőgazdasági családi vállalkozások népszerűségén.

Úgy gondolom, az áfa-kérdés is rendeződhet, ha a személyenként 12 millió forintos alanyi mentes keret összeszámíthatóvá válik. A regisztrációk összekapcsolásával egy öttagú családi gazdaság 60 millió forintnyi saját termelést értékesíthetne az áfa bekapcsolása és adminisztrálása

Ruszin Zsolt: a család a leghatékonyabb gazdasági egység

nélkül – de a határérték változása a számlakibocsátási-nyugtaadási kötelezettség alól nem mentesítene.

A VÁLTOZTATÁSOK SZÜKSÉGSZERŰSÉGE

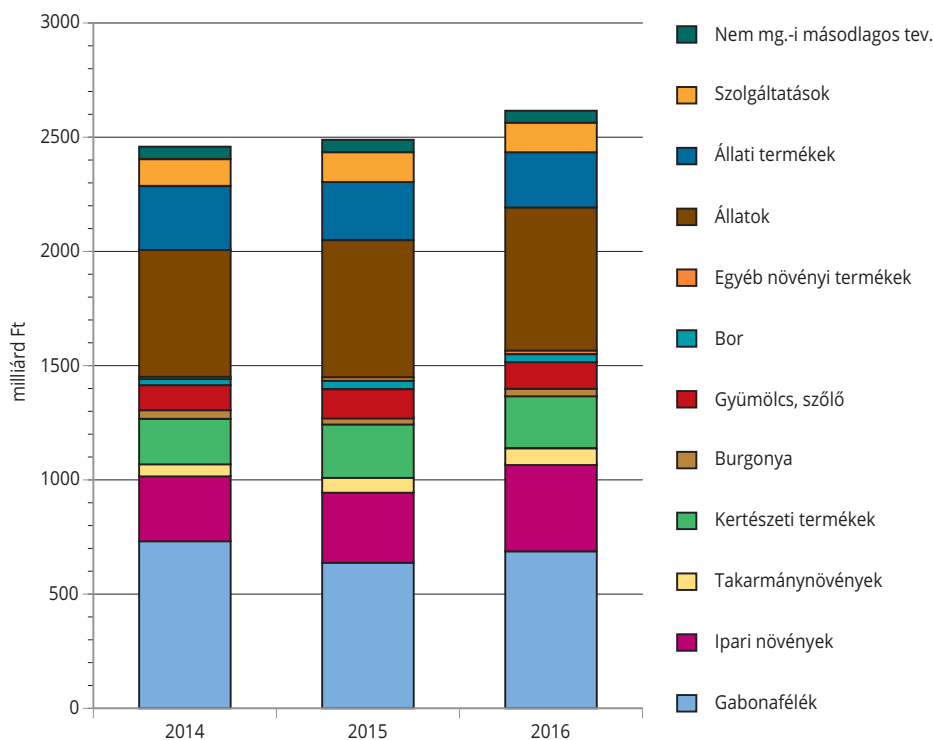
Azért születne ez a törvény, mert így szűrnék ki a kereskedőket és a termelőket?

– Hogyha egy őstermelő havi átlagban 1 millió forint értékben ad el terményt, akkor abból a költségeket levonva néhány 100 ezer forintja marad jövedeleként. Ezt a jövedelmet nem adóztatja az állam, jelenleg csak a 8 millió forint feletti részt adóztatja. Az alanyi áfamentesség határa ugyanakkor 12 millió forintos értékhatár. Logikus lenne a két határértéket harmonizálni.

A környező országok előrébb vannak a saját kistermelői körük támogatásában, és itt az ideje, hogy Magyarország is lépjen, Ausztria vagy esetleg Svájc példájához közelítve. Az említett országokban jóval kisebb a szerepe a mezőgazdálkodásnak, mégis sokkal jobban támogatják, az ottani családi gazdaságok sokkal erősebbek és versenyképesebbek. Magyarországnak – a természeti adottságai okán – nagy mennyiségű minőségi mezőgazdasági alapú élelmiszert kellene előállítania. Mégis, nagyon sok mezőgazdasági mérőszám visszaesést mutat.

A törvényt módosítás lehetőséget biztosítana, hogy az egyéni őstermelőség mellett az egyéni családi gazdálkodás is

A mezőgazdasági kibocsátás alakulása (2014–2016*)

* 2016 előzetes adat

Forrás: AKI Agrárstatisztikai Információs Osztály, KSH

csupán regisztráció kérdése legyen. Az egyéni családi gazdálkodás 100 millió forintig kapna adómentességet, illetve kedvezményt a szociális hozzájárulási adóból. Itt is 100 millió forintos sávonként lépne az átalányadókulcs az szja egyharmados mértékével, és 400 millió forintos forgalomtól érné el a 15 százalékot, de a jogszabály továbbra is lehetőséget biztosítana a tételes költségelszámolásra.

Amennyiben egy őstermelő korábban már regisztrálva volt, akkor az egyszemélyes családi gazdálkodóként működő őstermelő adminisztrációját térítésmentesen végezhetné el elektronikus úton a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara. A járulékszabályozást nem érintené a törvénytervezet, mert a mellékállású őstermelő például jelenleg semmit nem fizet 600 ezer forintig, de a „nullákról” is bevallást nyújt be. A főállású őstermelő az első évben legalább a minimálbért alapul véve fizetne járulékokat, a következő években pedig az előző évi forgalmát vennék figyelembe, és akkor is legalább a minimálbér alap figyelembevételével adózik. Ezek a járulékfizetési technikák évek óta beágyazódtak az adórendszerbe, ezek módosítása nem javasolt.

Ez azt jelenti, hogy a mostaninál is „adóbarátabb” lenne az új adózási forma az őstermelők számára? Ennek a módosításnak melyek lennének a legelőnyösebb hosszú távú hatásai a gazdaságra nézve?

– Az őstermelői mezőgazdálkodóknak el kellene kezdenie tőkésednie. Ennek a körnek kell azokat a technológiai ugrásokat végrehajtania, amikhez tőke, vagy legalábbis önrész kell. Jelenleg ez a réteg még egy 50 milliós beruházást is alig tud végrehajtani, mivel nincs 20 százaléknyi önrészüik sem.

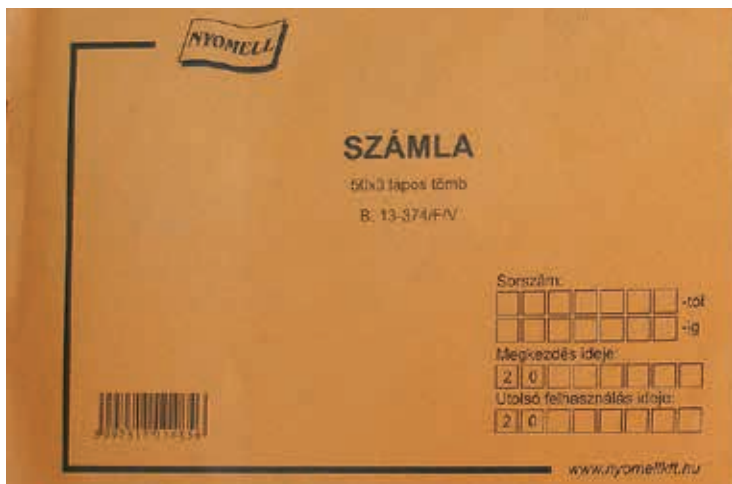
A technológiai ugrást úgy képzeljük el, hogy ha például olyan vetési és öntözési technológiáról van szó, amely sávos, akkor hatalmas kiadást jelent 1 hektárt megöntözni, trágyázni és vetőmaggal ellátni. De ha ezt a területet koncentrálnak, akkor sokkal kisebb területre összpontosulhat az öntözés, a trágyázás és a vetőmag-felhasználás, ami redukálja a költségeket. De miután célzottabban tápláljuk a növényt, ezért magasabbak a költségek: például egy gép, amelyik a GPS-szel van felszerelve, sokkal jobban el tudja végezni a munkálatokat, mivel vet, öntöz és trágyáz. Ez sokkal hasznosabb lenne egy őstermelő vagy egy családi gazdaság számára, azonban ilyen gépük nincs. Inkább minden évben több millió forintot költenek a mezőgazdasági munkálatok elvégzésére. Ugyanis lehet, hogy ha egy drágább gépre költene, akkor megemelkedne a termésátlagból eredő bevétel. Ehhez azonban beruházni kellene. Például, a magyar hely-

zettel szemben egy osztrák gazdának nem is egy ilyen gépe van, hanem legalább kettő.

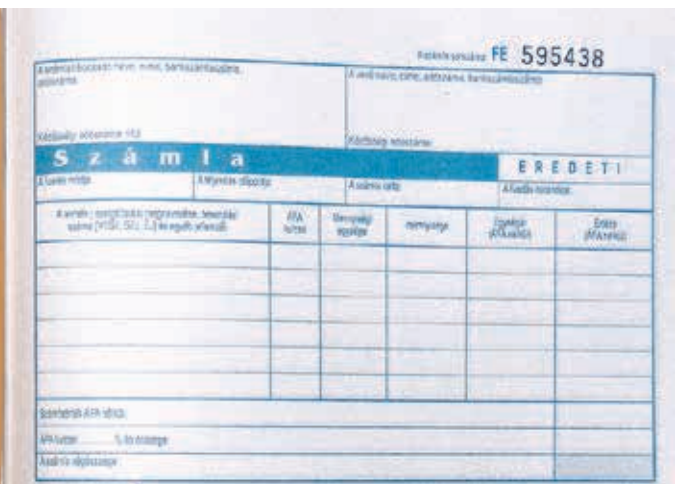
A BANKOK BEVONÁSÁVAL

A bankokat mennyire lehet bevonni ebbe a folyamatba? Egyes vélemények szerint azért nem tudnak tőkésíteni a gazdák, főleg az őstermelők, mert túl magas nekik a bankhitel után fizetendő kamat.

– Úgy gondolom, hogy a bankokat a bankadók mérséklésével kellene a hitelpolitikai célok elérésére ösztönözni, illetve tovább kell javítani a hitelgarancia-rendszert. Az ilyen hitelek elbírálására az eddiginél kedvezőbb, rugalmasabb szabályokat kell kialakítani. A pénzügyi racionalitás betartására – például a számla- és nyugtaadásra – az új adórendszer is ösztönöznék az őstermelőket. Célszerű lenne a hitelnyújtás elutasításának körülményeire külön felülvizsgálati lehetőséget létrehozni, hogy – a

Drága a papír alapú számla

bankfelügyeleti eszközök mellett – ezáltal is maradéktalanul betartható legyen a banki etika. Az őstermelők adójogi kérdéseit és a lehetséges korrekciókat célszerű lenne az adózásért felelős államtitkárnak egy zárt körű – akár internetes – fórum elé tárnia.

HÁTRÁNY A DIGITÁLIS ANALFABETIZMUS

A javasolt változtatások fényében mennyire válik „áramvonalassá” a magyar mezőgazdasági adózás?

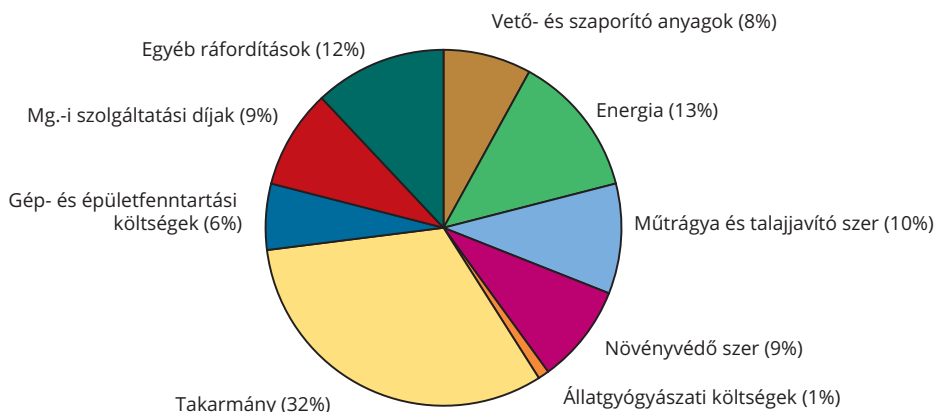
– Be kell vezetni egy könnyítő csomagot, és utána meg kell vizsgálni, hogy mik a hosszú távú hatásai. Ha a csomag nem érte el a kívánt hatást, akkor érdemes tovább korrigálni. Egy adózási szabály csak hosszú évek alatt képes beteljesíteni a hozzá fűzött reményeket.

Az adóhivatal addig semmilyen adóbevallást nem tud elkészíteni, amíg nem látja a számlaforgalom egészét. A számlaforgalomból jelenleg a 100 ezer forintot elérő áfatartalmú számlákat, abból is csak a B2B, (business to business, azaz üzleti partnerek közötti) forgalmat látja. Ennek a körnek a kiszélesítése Portugáliában vagy Litvániában már jól látható. A mi módszerünk jó, és az adhatóság is tudná kezelni az iszonyatos adatmennyiséget, inkább az adózókkal gond van. A digitális analfabetizmus a gazdaságunk növekedésének korlátja.

Arra gondol, hogy sokan állítanak ki kézzel számlát, mert azt hiszik, hogy a papíron lévő információ hasznosabb?

– A modern informatika azzal nem tud mit kezdeni, ami papíron van, azt digitálisan is rögzíteni kell. Sajnos a digitális analfabetizmus a gazdaságunk növekedését gátolja. Ha valaki nem akar alkalmazkodni a világhoz, nincs ezzel baj, de a világ elrohan mellette. Malajziában, Dél-Afrikában,

A folyó termelőfelhasználás szerkezete 2016-ban*

* 2016 előzetes adat

Forrás: AKI Agrárstatisztikai Információs Osztály, KSH

Kenyában is elektronikus számlát állítanak ki. A papíron lévő információ tárolása nagyon drága.

Rengeteg számlakészítő program van, köztük több ingyenes. Lehet elektronikusan számlázni, ennek semmi akadálya nincs.

Az akadály nemcsak az őstermelőknél, hanem más vállalkozások esetében is a papírhoz való erős ragaszkodás. Mi van, ha elázik a számlatömb? Az informatikában a rendszerhibák már nem tudnak kárt okozni, másodlagos mentésekkel az adatvesztést helyre lehet hozni, de az elázott számlatömb nem reprodukálható.

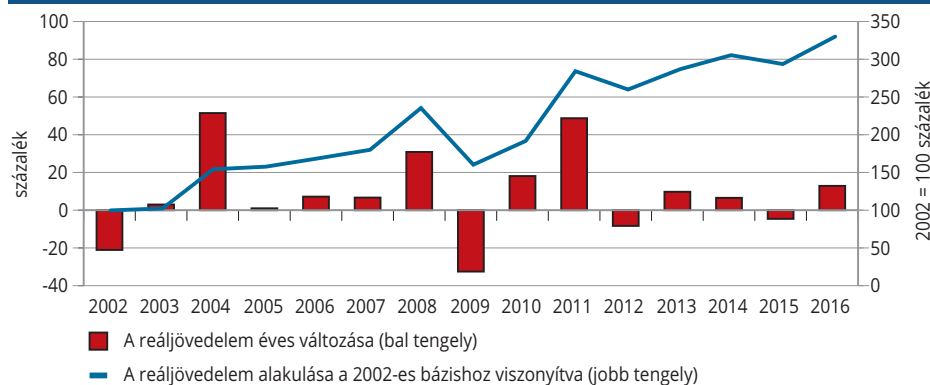
Egyrészt minden bevételt látni kellene a mezőgazdaságban ahhoz, hogy az átalányadózás igazságos lehessen. Abban a pillanatban, hogy látják a bevételt, javul a hitelképesség. Ahogy kevesebb adót von-

nak el, javul a tőkeképesség. Mire azt gondoljuk, hogy elérjük az osztrák gazda mai szintjét, addigra ők már 10 évvel előttünk lesznek. Már robotok fogják szedni a gyümölcsöt. Nekünk óriási lépéseket kell tennünk, mert klíma- és éghajlati szempontból még mindig a legkedvezőbb helyen vagyunk Európa szívében, és mert Magyarországnak Európa éléskamrájának kellene lennie.

Ausztriában nagyon ésszerűek vannak. A burgenlandi mezőgazdasági vállalkozások nagyon fejlettek, nem beszélve a hollandokról vagy a francia gazdákról. Ők nagymértékben fejlődnek. E téren az államnak lépnie kell, és ezt az adózásnál kell kezdeni.

Sajnos Magyarországon nincs megfelelő tőkeellátottság. Amíg egy osztrák gazda simán elő tud venni 100 ezer eurót, hogy önrészként felmutassa vagy saját befektetést hajtsa végre, addig egy magyar vállalkozásnak nincs tőkéje.

Az egy munkaerőegységre jutó reáljövedelem évenkénti változása és a 2002-es bázishoz viszonyított alakulása*

* 2016 előzetes adat

Forrás: AKI Agrárstatisztikai Információs Osztály, KSH

Ilonka Mária